

Ótrúlig lagna

Bæði, meðan Frida Kahlo livdi og eftir deyða hennar, er hon gátuför. Eisini um fæðingarár hennar er óvissa. Sjálf segði hon seg vera fædda í 1910, tá kollveltingin var í hæddinni. Men sannlíkast er tó, hon varð fædd í 1907.

Ivi er tó engin um, at lívið gav hesi vökr og glöggu gentu og kvinnu pínu og líðing, gleði, gímd og miklar listargávur.

Tá hon var lítill, fekk Frida barnalámning og annar fóturinn verður avskapaður. Men í 1925 hendi vanlukkan, sum fullkomiliga broytti lív hennar. Hon var tá 18 ára gomul. Seinnapartin 17. september hetta árið, dagin eftir, Mexico hevði hildið ársdagin fyri loysingina frá Spania, koyrdi ein spórvagnur á ein buss í Mexico City. Frida var í bussinum og fekk eina jarnstong gjøgnum undirlívið. "Sum at leggja eitt spjót ígjøgnum ein tarv. Eg misti moydóm mín", segði hon aftaná.

Meðan hon lá á sjúkrahúsi eftir vanlukkuna, góvu foreldur hennar henni penslar og litir og nú komu ríku gávur hennara til sjóndar. Tá hon slapp heim, setti móðirin spegl við songina og Frida fór at mála sjálvsmyndirnar, sum eyðkenna list hennara. Hon gjørdi einar 200 málningar og teir flestu eru sjálvsmyndir. Hon malar seg sjálva bløðandi, grátandi, sundurskrædda og fær soleiðis list burtur úr líðingunum, eina list, sum er opinskár. Men skemtingarsama lyndi hennara og hugflog gera myndirnar mildari enn veruleikin var.

DIEGO RIVERA

Frida var merkt eftir vanlukkuna øll árin, hon átti eftir. 32 skurðviðgerðir gjørdur ikki bara gagn. Men heilsan batnaði kortini so frægt, at hon kundi liva nýkunnunda.

Longu, tá hon var smágenta, var hon skotin í

kvinnutólaranum og listamanninum Diego Rivera. Hon droymdi um at fáa barn við honum. Nú fór hon til hansara og segði bart út, hvussu var. Diego, sum júst var skildur, kendi seg smikraðan, men tók ikki av í fyrsta umfari. Í staðin bjóðaði hann sær til at taka Fridu undir vængir sínar og lera hana at mála. Men kenslurnar vundu á honum og tey blivu gift. Hon var tá 19 ár, hann 42.

Hjúnalagið var sera ógvíslegt. Diego helt fram við at friggja við øðrum, drekka og ballast. Frida, sum í fyrstani var tann trúgva og kúgaða konan, lærði av manni sínum og fann sær elskarar, bæði menn og kvinnur. Teirra millum var Trotskij, sum var í útlegd í Mexico.

KOMMUNISTAR

Frida Kahlo og Diego Rivera vóru kommunistar og sera virkin, serliga Frida. Diego vinglaði av og á og fleiri ferðir varð hann koyrdur úr flokkinum.

Klæðini hjá Fridu vaktu ans. Hon gekk í síðum Tehuana-kjólum, gamlir mexikanskir kjólar, fyri ongin skuldi síggja avskapaða fótin. Men ikki bara útsjóndin vakti ans. List hennara fekk so frægar menn sum Picasso og Breton at rósa henni. Breton bjóðaði henni til Paris í 1939. Hann segði, hon var surrealistur. Sjálf helt hon, hon málaði sín egna veruleika.

Frida helt annars ikki so nógv um list sína. Ella lætst sum um. Soleiðis var hon ofta. Hóast hon var deyðsjúk og noyddist ganga við 28 ymiskum korsettum, so legði hon seg óneyðuga ofta undir skurð. Hon brúkti sjúkuna til at halda vinir sínar hjá sær, verður sagt.

Neyðugt gjørdist hinvegin at taka burtur høgra fót, tí kolubrandur var komin í hann. Skelkurin, hon tá fekk, hvarv ikki. Seinasta árið, hon livdi,

Frida Kahlo málaði ofta seg sjálva bløðandi og grátandi. Ofta málaði hon eisini stongina, sum í ferðsluvánlukkuni í 1925 broytti lív hennara fullkomiliga, inni í sær, eitt nú á hesi myndini.

var hon í einum narkotíkarúsi og misti tamarhaldið á sær, bæði líkamliga og sálarliga.

Tá hon var deyð, sá Diego til, at ynki hennara um at verða brend, varð eftirlíkað. Hon vildi ikki liggja í einari kistu, sum hon so ofta hevði ligið í einari sjúkrabússong.

ONKI BARN

Hóast fleiri royndir fekk Frida onki barn við Diego. Hon hitti reis fyra-fimm ferðir, tí undirlív hennara var oyðilagt. Hetta, ikki at kunna fæða, sæst aftur í málningum hennara, sum eru bæði naivistiskir og surrealistiskir í senn.

Móðurkenslurnar læt hon í staðin djórum, serliga apum, manninum,

børnunum hjá systur sínum og næmingunum á listaskúlanum "La Esmeralda", har hon hevði kvinnuspurningin á úmatvuni. Hon eggjaði næmingum sínum at gerast virknar, meðvitandi kvinnur. Ein bólkur varð stovnaður á skúlanum, Los Fridos eitur hann og er til enn.

Frida Kahlo hevði bara eina egna framsýning í Mexico. Hon var í 1952. Tá var Frida so sjúk, at hon fekk illa rørt seg. Læknarnir mæltu henni frá at fara á framsýningina. Men Diego setti songina hjá henni mitt í framsýningarhøllina. Frida varð borin hagar á bori og har lá hon so og tók móti øllum gestunum, hon hevði

boðið. Songin hjá henni var ikki sum aðrar. Á henni hingu javnan skóltar, spegl, myndir av Mao og annað forkunnugt.

7. juli 1954 fylti Frida Kahlo 47 ár. Hon hevði krím, men fór kortini í kravongu til frama fyri Guatemala dagin eftir. Krímið gjørdist lungnabruni og 13. juli doyði hon. Vinkona hennara, Olga Campos, segði, hon doyði, tí hon roykti í songini. Frida roykti illa, slókti ikki.

So er óvissa um fæðingarárið, er eisini óvissa um deyðsorsøkina.

Frida Kahlo, lív hennara og deyði, var og er ein myta.

hd

FRIDA

Í morgin kl. 15.00 sýnir Filmsfelagið mexikanska filmin "Frida" í Sjótleikarhúsinum.

Filmurin er um lívið og lagnuna hjá mexikansku listakvinnuni Fridu Kahlo (1907-1954). Hann er gjørdur í 1984 og varar 108 minuttir.

Leikstjóri er Paul Leduc (1942 -), sum telist millum virknu, óheftu filmsskaparamar í Mexico.

Leduc byrjaði at læra til arkitekt, men kom skjótt eftir, at hugurin lá til film og leiklist. Hann fór í leikaraskúla, stovnaði filmsfeløg, skrivaði um filmslist og ummælti filmar.

Útbúgving í filmsgerð fekk hann í Fraklandi og tá hann var liðugur, var hann sjónvarpsmaður har í eitt ár.

Í 1967 fór Paul Leduc aftur til Mexico og stovnaði Cine 70. Í studentauppveistrinum í 1968 gjørdi hann trívíggjar filmar fyri verkfalsnevndina hjá studentunum. Og í 1970 gjørdist hann kendur fyri filmin "Reed, Mexico insurgente", sum fekk Georges Sadoul-virðisgjónina. Leduc hevur gjørt nakrar filmar síðani, millum annað ein um stöðuna í El Salvador (1982) "Historias prohibidas de Pulgarito".

Greið politisk stöðutakan er eyðkennd hjá øllum filmunum, Paul Leduc hevur gjørt.

Ofelía Medina er sjálvskrivaði til høvuðsleiklutin í filminum um Fridu Kahlo, tí hon líkist henni so nógv. Og eins og Frida er Ofelía íðin og vird talskvinna fyri kvinnurættindum.

Ofelía Medina er væl umtókt, virkin og nýskapandi films- og sjónleikari í Mexico. Hon hevur lært á dansiakademíunum í heimalandi sínum og á Lee Strasberg leikaraskúlanum í Los Angeles.

Í filminum leggja leikstjórin Fridu lítt á deyðastrá og líta aftur á hendringaríka lív sítt. Frida Kahlo doyði 13. juli 1954 av lungnabruna.

Í 1983 skrivaði amerikanarin Hayden Herrera ævisøguna hjá Fridu Kahlo. Bókin kom í danskari týðing í fjør á forlagnum Samleren. Hon er 444 síður og er bæði søgan um eini óvanlig hjún - Frida var gift við heimskenda málaranum Diego Rivera - og mentanarsøgan hjá Mið- og Suðuramerika fyrru heiltvína av okkara øld.